

«ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԻՆՈՒԹՅՈՒՆ» ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԴԵՐԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԲԺՇԿԱ-ԱՌՈՂՋԱԴԱՅԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՏԱՅՐԱՎԵՐՆԵՐԻՆ ԶԱՄԱՅՈՒՆՉ (ՅԻՄՆԱՅԱՐՑԻ ԶԱՐՑԱԴՐՈՒՄ)

ԿճԱՆՅԱՆ Մ.Գ.

ԵՊԲՀ, հասարակագիտական առարկաների ամբիոն

Ստացված է՝ 23.09.2025թ., գրախոսված է՝ 10.10.2025թ., ընդունված է՝ 30.10.2025թ.:

Բանալի բառեր՝ բժշկություն, առողջապահություն, բժշկա-առողջապահական կրթություն, համակարգային-ինտեգրալային մտածողություն, մեթոդաբանություն, մարդը որպես կենսահոգեկան ամբողջություն, առողջություն, հիվանդություն, բժշկության փիլիսոփայություն, մոդուլային կրթություն:

Այսօր առավել արդիական է հնչում բժիշկ-փիլիսոփա Հիպոկրատի այն միտքը, որ «փիլիսոփայությունը պետք է ներդրվի բժշկության մեջ, իսկ բժշկությունը՝ փիլիսոփայության մեջ, քանի որ փիլիսոփայության բոլոր հատկությունները պահպանում են իրենց նշանակությունը բժշկության մեջ»:

Ժամանակակից բժշկագիտության և առողջապահության մեջ առաջադրվում են որակական նոր պահանջներ՝ ձևավորելու և իրականացնելու համակարգային-ինտեգրատիվ բժշկա-առողջապահական գործառնություններ:

Նշենք, որ բժշկական և առողջապահական գիտելիքների կառուցման և իմաստավորման փիլիսոփայական-մեթոդաբանական և տրամաբանական սկզբունքները, կատեգորիաները այն հենքն են, որոնք, ըստ էության, նպաստելու են պացիենտների օրգանիզմի և անձնային անհատականացված որակների փոխադրեցության, փոխկապվածության և փոխկախվածության դետերմինացիոն, պատճառահետևանքային կապերի բացահայտմանը՝ իրականացնելու հիվանդությունների ախտորոշմանը, բուժմանը, կանխարգելմանն ուղղված անհրաժեշտ գործունեություն:

Բժշկա-առողջապահական գիտելիքի նեղ մասնագիտացման արագընթաց պայմաններում անհրաժեշտ է դառնում պատշաճ ուշադրություն դարձնել բժշկա-առողջապահական կրթության փիլիսո-

փայական, մեթոդաբանական, տրամաբանական և արժեքաբանական բաղադրիչներին: Վերջիններս պետք է միտված լինեն ընդլայնելու մասնագիտական մտածողության հորիզոնները, ըստ էության, կողմնորոշելու մասնագիտական գործունեության խնդիրների և հիմնահարցերի ամբողջական համակարգային-ինտեգրալային իմաստավորումը և լուծումը:

«Փիլիսոփայություն» դասընթացն առանձնահատուկ նշանակություն ունի առողջապահության և բժշկության բնագավառում որակյալ մասնագետներ պատրաստելու, ամբողջական, համակարգային և քննադատական մտածողություն, հումանիստական աշխարհայացքային դիրքորոշում ձևավորելու գործում, որն այսօր չափազանց արդիական է, երբ գրեթե իմաստով բժշկական կրթության և բժշկական պրակտիկայի բնագավառներում նկատվում է ապահովման իզոմորֆիզմի միտում:

Տեղին է հիշեցնել ընդհանուր ախտաբանության բնագավառի խոշորագույն մասնագետ Ի. Դավիդովսկու պատգամը երիտասարդ բժիշկներին. այն է՝ «Բժշկությունը շատ բարդ և պատասխանատու մասնագիտություն է, միևնույն ժամանակ այն ճշգրիտ գիտություն է: Հիվանդասեյակի մահճակալին պառկած է ոչ թե հիվանդությունը, ինչպես գրված է դասագրքերում, այլ հիվանդը. հենց այս հանգամանքով է պայմանավորված ախտորոշման և բուժման գործընթացի հիմնական դժվարությունը: Դրա հաղթահարումը պատասխանատու խնդիր է: Մի կորցրեք ձգտումը գիտելիքների նկատմամբ և մշտապես ինքներդ Ձեզ վերաբերվեք ստեղծագործաբար, քննադատաբար» [1]:

Փիլիսոփայությունը բժշկական բուհի ուսանողների համար ունի և՛ գիտաճանաչողական, և՛ գործնական նշանակություն: Ունենալով աշխարհայացքային գործառնությո՝ փիլիսոփայությունն ընդլայնում է ուսանողի աշխարհայացքը: Նա իր անհատական կենսափորձից անցում է կատարում քաղաքակրթության դարավոր փորձին: Բժշկությունն իր պատմական զարգացման

* ՆԱՍԱԿԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԶԱՍՅԵ

Մ.Գ. ԿճԱՆՅԱՆ

ԵՊԲՀ, հասարակագիտական առարկաների ամբիոն

Հասցե՝ ՀՀ, Երևան, 0025, Կոյունի 2

Էլ. փոստ՝ m.kjanyan@mail.ru

Հեռ.՝ (+374) 93 55 15 38

բոլոր փուլերում եղել է մարդու կեցության փիլիսոփայական և առողջապահական իմաստավորման կարևոր բաղադրիչ: Այս իմաստով՝ փիլիսոփայությունը և բժշկությունը մշակույթի հնագույն ֆենոմեններ են [4]:

Փիլիսոփայական գիտելիքը բժշկական կրթության տարբեր փուլերում նպաստում է բժշկի քննադատական և ստեղծագործական մտածողության, գիտական-ամբողջական աշխարհայացքի, բարոյական բարձր գիտակցության և ինքնագիտակցության ձևավորմանը: Փիլիսոփայությունը բժշկագիտության բնագավառում՝ տեսական, էմպիրիկ-հետազոտական և կլինիկական տիրույթում կատարում է մեթոդաբանական, իմացաբանական և արժեքաբանական հիմնարար գործառնություններ՝ նպատակաուղղված լինելով մեկնաբանելու և իմաստավորելու բժշկա-առողջապահական բնագավառի միջառարկայական հարաբերությունները:

Նշենք, որ արհեստավարժ բժիշկը պետք է լինի ոչ միայն կրթված մասնագետ, այլև բժշկության փիլիսոփա, հոգեբան, բարոյագետ՝ նպաստելով բուժելուն և հնարավորինս վերականգնելու մարդկանց առողջությունը՝ լինելով նաև նրանց առողջ ապրելակերպի կազմակերպիչը:

Բժշկի համակարգային-ինտեգրալային մտածողության ձևավորումը նպաստում է սեփական ունակությունները և հնարավորությունները մեթոդաբանորեն իմաստավորելուն և մասնագիտական գիտելիքները տրամաբանորեն ճիշտ կառուցելուն, լավագույն և հաճախ ոչ ստանդարտ ստեղծագործական լուծումներ գտնելուն, քանի որ հիվանդությունը ստանդարտ ֆենոմեն չէ այն իմաստով, որ յուրաքանչյուր հիվանդությունն առանձնահատկություններով կոնկրետ հիվանդի դեպքում դրսևորվում է անհատական:

Առողջապահական և բժշկական գիտելիքներն իրենց ձևավորման և զարգացման բոլոր ժամանակահատվածներում արտացոլել են նյութական և հոգևոր մշակույթի նշանակալից բոլոր նվաճումները: Այս իմաստով առողջապահությունը և բժշկությունը հանդես են գալիս որպես հասարակության սոցիալ-մշակութային կարևորագույն ինստիտուտ:

«Փիլիսոփայություն» դասընթացը բժշկական բուհում երբեմն մեկնաբանվում է որպես սոսկ ընդհանուր հումանիտար ուղղվածություն ունեցող կրթական առարկա: Նման դիրքորոշումը նախառաջ պայմանավորված է հետևյալ հանգամանքով. գիտելիքները, որոնք ուսանողը ձեռք է բերում համապատասխան մասնագիտական տեսական և կլինիկական դասընթացների շրջանակներում, և այն

գիտելիքները, որոնք ուսանողը ստանում է փիլիսոփայության դասընթացից, հաճախ մատուցվում են միմյանցից բաժան-բաժան, առանց բնագիտական և հումանիտար գիտելիքների համակարգային ինտեգրալային կապի:

«Փիլիսոփայություն» դասընթացի կարևորությունը բժշկական բուհում ունի առանցքային նշանակություն ինչպես բժշկական գիտելիքների տեսականացման, այնպես էլ վերջիններիս հումանիզացման գործընթացում: Չափազանց կարևոր և միևնույն ժամանակ բարդ խնդիր է ուսանողների շրջանում հետաքրքրություն առաջացնել փիլիսոփայական մտածողության կուլտուրայի ձևավորման և զարգացման ուղղությամբ ոչ միայն փիլիսոփայության դասընթացի շրջանակներում, այլև բժշկա-առողջապահական կրթության բոլոր առարկաների համատեքստում, ըստ որի փիլիսոփայական, տրամաբանական-մեթոդաբանական և բժշկա-առողջապահական գիտելիքները և սկզբունքները պետք է սերտորեն միահյուսվեն, որը կդառնա բժշկի բարձր որակավորման և գնահատման անհրաժեշտ պայման միջազգային չափանիշներին համապատասխանող մասնագետներ պատրաստելու գործընթացում:

Չամոզված ենք, որ բժշկական կրթության համակարգը անհրաժեշտորեն ներառելով «փիլիսոփայություն» դասընթացը՝ «բժշկության և առողջապահության ներածություն» ենթատեքստով, կնպաստի բժշկական բուհի շրջանավարտների մասնագիտական համակարգային մտածողության ձևավորմանը, որը բովանդակում է ինչպես փիլիսոփայական, բնագիտական, մեթոդաբանական, իմացաբանական, տրամաբանական, արժեքաբանական, այնպես էլ սոցիոլոգիական, բարոյագիտական, գեղագիտական և պատմա-բժշկագիտական գիտելիքներ, որոնք միմյանց հետ փոխկապված են և արտացոլում են բժշկական ու առողջապահական գիտելիքների ամբողջական բովանդակությունը:

Անկասկած, փիլիսոփայությունը բժշկա-առողջապահական դաշտում կատարում է կարևոր մեթոդաբանական գործառնություն: Չկա բժշկության տեսական և գործնական այնպիսի հայեցակարգ, որը չհիմնավորվի դիալեկտիկայի կատեգորիաների և սկզբունքների համատեքստում: Չետևաբար փիլիսոփայական գիտելիքն իր հիմնարար կատեգորիաների և սկզբունքների համատեքստում հանդես է գալիս որպես բժշկության և առողջապահության տեսության ու պրակտիկայի կարևոր մեթոդաբանական հենք [3]: Վերջինս արտահայտվում է նրանում, որ փիլիսոփայական մտածողության կուլտուրայի ձևավորումը բժշկական

և առողջապահական կրթության շրջանակներում, ըստ եռության, նպաստում է, որ ուսումնասիրվող երևույթները դիտվեն ամբողջականության, հարաբերությունների, կապերի և փոխազդեցությունների համակարգում, իմաստավորվեն բժշկա-առողջապահական գործունեության դետերմինացիոն և պատճառահետևանքային կապերը, ամբողջ և մաս, կառուցվածք և ֆունկցիա, երևույթ և երթույն, քանակ և որակ, համակարգ և էլեմենտ և այլ փիլիսոփայական կատեգորիաների համատեքստում մեկնաբանվեն ուսումնասիրվող հիմնահարցերն ու խնդիրները: Առավել ևս բացահայտվեն փորձարարական և տեսական մասնագիտական գիտելիքների իմաստավորման համակարգային-ինտեգրալային կապերը, ինչպես նաև նպաստեն մտածողության տրամաբանական օրենքների, սկզբունքների, մեթոդների իմացությանը, որպեսզի բժշկական մտածողության շրջանակներում կայացվեն ախտորոշիչ, բուժական և առողջապահական փաստարկված և օբյեկտիվորեն հիմնավորված անհրաժեշտ եզրակացություններ:

Անհրաժեշտ ենք համարում արձանագրել, որ բժշկության ուսումնասիրության օբյեկտի և առարկայի՝ մարդու՝ որպես կենսահոգեւոցիալական ամբողջականության համատեքստում «կյանք» և «մահ», «առողջություն» և «հիվանդություն», «նորմա» և «ախտաբանություն» հիմնարար կատեգորիաների երկայնակ մեկնաբանությունը և արժևորումն ունեն փիլիսոփայական խորը իմաստ [2]:

Մտահոգությամբ պետք է նշել, որ բժշկա-առողջապահական գիտելիքների համակարգը հիմնականում կողմնորոշված չէ մարդուն դիտելու որպես կենսահոգեւոցիալական ամբողջ: Մարդու մեկնաբանման հոլիստական հայեցակարգը պետք է ներգրավված լինի բժշկա-առողջապահական ոլորտում: Վերջինս, ըստ եռության, հնարավոր է փիլիսոփայական անթրոպոլոգիայի հիմնահարցերի իմաստավորման համատեքստում: Չետևաբար «փիլիսոփայություն» դասընթացի շրջանակներում առանձնահատուկ տեղ պետք է հատկացնել փիլիսոփայական անթրոպոլոգիայի հիմնահարցերի մեկնաբանմանը բժշկական անթրոպոլոգիայի հիմնահարցերի դաշտում, մասնավորապես «առողջություն» և «հիվանդություն» բժշկա-առողջապահական հիմնարար կատեգորիաների կենսահոգեւոցիալական բովանդակության համատեքստում:

Բժշկական բուհում «փիլիսոփայություն» դասընթացի կարևորությունը հիմնավորվում է նախևառաջ հետևյալ փաստարկներով. առաջին՝ ինչպես նպաստել ուսանողի հոգևոր մշակույթի ձևավորմանը

և զարգացմանը, երկրորդ՝ ինչպիսի գիտելիք հաղորդել ապագա մասնագետներին՝ ձևավորելով մասնագիտական (տեսական, կլինիկական, առողջապահական) մտածողություն՝ կիրառելով փիլիսոփայական, մեթոդաբանական, տրամաբանական և արժեքաբանական սկզբունքներ՝ իմաստավորելու և կառավարելու մարդու հոգեմարմնական և սոցիալ-մշակութային որակների ինտեգրացման մեխանիզմները, հատկապես այսօր ձևավորվող, չափազանց կարևոր նշանակություն ունեցող անհատականացված բժշկության համատեքստում:

Մեր խորին համոզմամբ «փիլիսոփայություն» դասընթացը բժշկական բուհում անհրաժեշտ է դասավանդել ոչ միայն փիլիսոփայության ընդհանուր հիմնահարցերի տեսանկյունից, այլև նշված շրջանակներում որպես «Բժշկության և առողջապահության փիլիսոփայության և մեթոդաբանության ներածություն»: Չետևաբար փիլիսոփայությունը բժշկության մեջ պետք է դիտվի որպես բժշկա-առողջապահական գործունեության փիլիսոփայություն և մեթոդաբանություն:

Ժամանակակից բժշկա-առողջապահական կրթության մարտահրավերների կարևորագույն պահանջներից պետք է նաև այն, որ բժշկական բուհում դասավանդվող առարկաների շրջանակներում ուսանողների շրջանում անհրաժեշտ է ձևավորել բնագիտական և սոցիալիզմամասնատար այնպիսի աշխարհայացք և մասնագիտական մտածողություն, գիտելիքների այնպիսի համակարգային-ինտեգրատիվ իմաստավորում, որում մարդը որպես բժշկության ուսումնասիրության օբյեկտ դիտվի կենսահոգեւոցիալական ամբողջություն, իսկ բժշկության ուսումնասիրության առարկան՝ մարդու առողջության և հիվանդության, նորմալ և ախտաբանական անհատականացված վիճակ:

Չափազանց կարևոր է նշել հետևյալ անհրաժեշտ պահանջը, այն է՝ դասախոսների կողմից մատուցվող նյութի մասնագիտական մեկնաբանությունը պետք է համահունչ լինի գիտական փիլիսոփայական-մեթոդաբանական սկզբունքների և կատեգորիաների բովանդակությանը: Միայն այդ դեպքում, ըստ եռության, հնարավոր է դառնում ուսանողների կողմից յուրացնել և իմաստավորել տվյալ մատուցվող նյութի գիտական, տեսական և կլինիկական ֆենոմենների օբյեկտիվ գոյաբանական, իմացաբանական և արժեքաբանական բովանդակության երկայնակ: Արդյունքում հնարավոր է դառնում ինչպես ներառարկայական, այնպես էլ միջառարկայական փոխազդեցության այնպիսի ինտեգրացված իմացություն ձեռք բերել, որ յուրա-

քանցյուր դասընթաց ընդգրկի տվյալ առարկայական բնագավառի գոյաբանական, իմացաբանական և արժևորման խնդիրները և հիմնահարցերը՝ չկորցնելով իր հետազոտական և ճանաչողական հարաբերական ինքնուրույնությունը միջառարկայական դաշտում:

Բժշկական (տեսական և կլինիկական) մտածողության ձևավորման և զարգացման գործընթացում փիլիսոփայական-մեթոդաբանական սկզբունքները և կատեգորիաները կարևոր տեղ են զբաղեցնում մարդու՝ որպես բժշկության ուսումնասիրության օբյեկտի ֆիզիկա-քիմիական, կենսահոգեւոցիալական ամբողջի բաղադրամասերի համակարգային ինտեգրալային որակների իմաստավորման գործընթացում, որը բժշկական մոդուլային կրթության համակարգում բժշկա-ամողջապահական գիտելիքի կառուցման անհրաժեշտ պայման է: Բժշկական կրթության մոդուլային տարբերակը, ըստ էության, հնարավորություն է տալիս իմաստավորելու բժշկա-ամողջապահական գիտելիքի իմացաբանական համակարգային-ինտեգրալային բովանդակությունը:

Փիլիսոփայական գիտելիքի գործառնությունները նշանակալից են բժշկա-ամողջապահական ոլորտի մոդուլային կրթության մեթոդաբանության կառուցման և կիրառման գործընթացում: Բժշկա-ամողջապահական մոդուլային կրթության դասընթացների միջառարկայական հարաբերությունները չեն սահմանափակվում սոսկ զծային, ուղղագիծ ուղղվածություն ունեցող մեթոդաբանությամբ. այն, ըստ էության, ունի պարուրած և ուղղվածություն, սիներգիկ բովանդակություն, որտեղ գոյաբանական ֆենոմենների և վերջիններիս իմացաբանական գիտելիքների դիալեկտիկական դետերմինացիան, պատճառահետևանքային կապերը իմաստավորվում են համակարգային-ինտեգրատիվ, ոչ զծային, այլ պարուրած և բովանդակություն ունեցող բժշկա-ամողջապահական երևույթների փոխազդեցության և փոխկապվածության տիրույթում:

Փիլիսոփայական տեսանկյունից սիներգետիկան միջառարկայական մոտեցում է տարաբնույթ համակարգերի, հիմնահարցերի ձևավորման և զարգացման ինքնակազմակերպման գործընթացի մասին: «Սիներգետիկա» տերմինի իմաստը հունարենից թարգմանվում է «համատեղ գործել»: Սիներգետիկան որպես միջդիսցիպլինար գիտական գործունեության մեթոդ, նշանակում է կից առարկաների «լեզուների» համաձայնեցում ընդհանուր ֆենոմենոլոգիական հենքի շրջանակներում, որոնցից յուրաքանչյուրն ունի իր լիարժեք իմաստային բովանդակությունը: Այդպիսի հարաբերությունների դաշտում են գործում,

օրինակ, ֆիզիկական և քիմիական, կենսաբանությունը և քիմիական, կենսաբանությունը և ֆիզիկական, անատոմիական և ֆիզիոլոգիական, հյուսվածքաբանությունը և կենսաքիմիական, սոցիոլոգիական և կենսաբանությունը, կենսաբանությունը և հոգեբանությունը և այլ:

Փիլիսոփայությունը մարդուն ուսումնասիրում է համակարգային-ինտեգրալային մոտեցման մեթոդաբանությամբ և դրանով իսկ իմաստավորում այն՝ որպես կենսահոգեւոցիալական ամբողջություն՝ կատարելով կարևորագույն իմացաբանական գործառնություն՝ բացահայտելու մարդու՝ որպես բժշկա-ամողջապահական օբյեկտի և առարկայի էությունը:

Նշենք, որ տեսական և կլինիկական մտածողության ինտեգրալային բովանդակությամբ է պայմանավորված, թե ինչպես են վերլուծվում ու մեկնաբանվում տվյալ հիվանդի հիվանդության առանձնահատկությունները, հետևաբար նաև կառուցվում հիվանդության բազմամակարդակ՝ ֆիզիկա-քիմիական, կենսահոգեւոցիալական ամբողջական պատկերը:

Բժշկական գիտելիքի կառուցման փիլիսոփայական մեթոդաբանությունը ներառում է գիտելիքի իմացության երկու հիմնական մակարդակ. առաջին՝ իմացություն, որն ընթանում է երևութային և գործոնային մակարդակում՝ որպես կոնկրետ ախտանիշների և համախտանիշների արձանագրում, երկրորդ՝ ճանաչողություն, որն ընթանում է ամբողջական իմացաբանական շրջանակներում, երբ ճանաչողության օբյեկտն ու առարկան դիտվում են որպես ամբողջական համակարգ, իսկ հիվանդության կոնկրետ դրսևորումը՝ հարաբերականորեն լոկալ համակարգային-ինտեգրալային ֆենոմեն:

Վերջաբան

Բժշկա-ամողջապահական գիտելիքների փիլիսոփայական իմաստավորումն անհրաժեշտ է մեկնաբանել նախևառաջ հետևյալ համատեքստում. առաջին՝ այն բարդությունների և հիմնահարցերի շրջանակներում, որոնք, ըստ էության, առկա են բժշկա-ամողջապահական դաշտի այնպիսի հիմնարար բաժիններին, ինչպիսիք են պատճառագիտությունը (էթիոլոգիա), ախտածագումը (պաթոգենեզ), ախտորոշումը, բուժումը, կանխարգելումը, վերականգնումը: Երկրորդ՝ փիլիսոփայությունը հումանիտար կրթության բարձրագույն բաղադրիչ է, հետևաբար «Փիլիսոփայություն» դասընթացի իմացաբանական և արժեքաբանական հիմքը հումանիզմն է: Նշված համատեքստում բժշկա-ամողջապահական կրթության հումանիզացումն ասելով՝ հասկանում ենք այնպիսի գիտելիքների և արժեքային

դիրքորոշումների առկայությունը, որոնք ապահովում են մարդու ըմբռնումը որպես կենսահոգեւոյնայական ամբողջություն, նաև բժշկա-առողջապահա-

կան հումանիստական մտածողության մշակույթի ձևավորումը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Давыдовский И.В.. Избранные лекции по патологии. Второй московский гос.университет им Н.И. Пирогова, Москва, 1975, с. 69.
2. Марченко В.А., Петленко В.П., Сержантов В.Ф. Методологические основы клинической медицины. Киев, «Здоровья», 1990
3. Философия медицины. Под редакцией академика РАМН Ю.Л. Шевченко, М.: ГЭОТАР, 2004, с. 196-198
4. Хрусталеv Ю.М., Кишкин Н.В. Философия для медицинских вузов. «Феникс», 2016, с. 282

РЕЗЮМЕ

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ КУРСА «ФИЛОСОФИЯ», СОЗВУЧНОГО ТРЕБОВАНИЯМ СОВРЕМЕННОГО МЕДИКО-ЗДРАВООХРАННОГО ОБРАЗОВАНИЯ (ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМЫ)

Կճյանյան Մ. Գ.

ԵԳՄՍ, Կաֆեդրա Գումանիտար Նախ

Ключевые слова: медицина, здравоохранение, медико-здравоохранное образование, системное интегральное мышление, методология, человек как биопсихосоциальная целостность, здоровье, болезнь, философия медицины, модульное образование.

В статье обосновывается мысль о том, что в условиях интенсивного развития узкой специализации медико-здравоохранного знания необходимым становится уделение должного внимания философским, методологическим, логическим, антропологическим, аксиологическим аспектам медико-здравоохранного образования. Курс философии способствует формированию высоких интеллектуально-нравственных качеств системно-интегрального мышления у будущих специ-

алистов в области медико-здравоохранной деятельности, а также осмыслению «человека» в качестве объекта и предмета медико-здравоохранного познания как биопсихосоциальной целостности. Указанный подход крайне актуализирует, по существу, осмысление места и роли философии в построении медико-здравоохранного знания в контексте современных требований модульного медико-здравоохранного образования. В пределах применения философской, системно-интегральной методологии актуализируется изучение онтологических, познавательных, аксиологических, логических аспектов теоретического и клинического содержания медико-здравоохранного знания.

SUMMARY

THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF THE COURSE "PHILOSOPHY" IN LINE WITH THE REQUIREMENTS OF MODERN MEDICAL AND HEALTH EDUCATION (PROBLEM STATEMENT)

Kjanyan M.G.

YSMU, Department of Public Subjects

Keywords: medicine, healthcare, medical and health education, systemic and integral thinking, methodology, human being as a biopsychosocial whole, health, illness, philosophy of medicine, modular education.

This article substantiates the idea that in the light of the intensive development of narrow specialization within medical and healthcare knowledge it becomes necessary to devote proper attention to the philosophical, methodological, logical, anthropological, and axiological aspects of medical and health education.

The course of philosophy contributes to the development of high intellectual and moral qualities and systemic-integral thinking among future specialists in the field of medical and health-

care activities, as well as to understanding the human being as both the object and subject of medical and healthcare knowledge as a biopsychosocial whole.

This approach essentially emphasizes the need to reconsider the place and role of philosophy in the construction of medical and healthcare knowledge in the context of the modern requirements of modular medical and healthcare education.

Within the framework of applying philosophical and systemic-integral methodology, the study of the ontological, cognitive, axiological, and logical aspects of the theoretical and clinical content of medical and healthcare knowledge becomes particularly relevant.

